

KRONIK

EU skal stå imod presset på seksuelle og reproduktive frihedsrettigheder i Europa

I årevis har 'anti-gender'-bevægelsen arbejdet i det skjulte på at tilbagerulle kvinders, LGBT-personers og seksuelle mindretals rettigheder. Det strider med principperne, som EU er bygget på. Unionen må derfor tage truslen mere alvorligt



Demonstranter protesterer imod stramningerne af den polske abortlovgivning i Warszawa i 2021.

KACPER PEMPEL

DEBAT

26. april 2023

Dette er et debatindlæg. Indlægget er udtryk for skribenternes egne holdninger. Læs mere her [4,4 milliarder kroner](#).

Så mange penge har konservative religiøse grupper verden over sendt til en stærkt voksende bevægelse i Europa, som modarbejder seksuelle og reproduktive frihedsrettigheder, i perioden 2009 til 2018. Det viste en undersøgelse fra European

Parliamentary Forum for Sexual and Reproductive Rights (EPF) ved navn Tip of the Iceberg fra 2021.

På fagsprog kaldes bevægelsen anti-gender, fordi den arbejder hårdnakket for at tilbagerulle kvinders rettigheder, LGBT+-rettigheder og retssikkerheden for seksuelle mindretal i Europa – typisk under dække af at beskytte såkaldte traditionelle familieværdier.

Men anti-gender-bevægelsen er en reel trussel mod frihedsrettighederne i Europa – rettigheder, som EU har til opgave at forsvare. Derfor er det på tide, at EU begynder et aktivt forsvar af europæernes rettigheder og kalder til kamp mod anti-gender-bevægelsen.

Professionel milliardforretning

Med solid finansiering fra russiske oligarker, amerikanske milliardærer og europæiske religiøse kræfter i ryggen, har anti-gender-bevægelsen kunnet mobilisere og etablere sin helt egen politiske infrastruktur – lige her midt i Europa uden den store opmærksomhed.

Det viser rapporten fra EPF, der også beretter om en bekymrende udvikling: I 2018 blev der samlet set kanaliseret fire gange så mange penge ind i anti-gender-bevægelsen som i 2009.

Alene aktører fra Rusland har årligt sendt knap 1,2 milliarder kroner afsted til europæiske bevægelser og partier, der kæmper for at modvirke kønsfrigørelse og frihedsrettigheder. Russiske aktører står dermed for over en fjerdedel af alle de penge, der postes i kampen mod rettigheder i Europa.

Det hele lyder måske både en anelse fordækt og fantasifuldt. Men der er hverken tale om døgnfluer eller papirtigre. Der er tale om en professionel, strategisk og transnational arbejdende milliardforretning. Desværre.

Pengene klattes ikke væk på tilfældige småaktioner, bannermaling eller til ekstra kaffe i det illiberale forsamlingshus. Nej, finansieringen går blandt andet til kampagner, der glorificerer traditionelle familieværdier og patriarkalske samfundsstrukturer og til juridiske slagsmål om abortrettigheder ved domstolene. Bevægelsen består af aktører, der kender det politiske og juridiske system særdeles godt. Som arbejder systematisk, effektivt, professionelt, strategisk. Og foruroligende organiseret, som rapporten fra EPF dokumenterer.

Alt sammen på vegne af investorer, der har en forventning om et afkast i form af en værdimæssig ændring i samfundet – og helst en så stor en af slagsen som muligt.

Guldinvesteringen Polen

Med illiberale briller på er bevægelsen en særdeles god investering – for bevægelsen skaber politiske resultater. Få steder er afkastet mere tydeligt end i Polen, hvor det lige nu går mest dramatisk tilbage for abortrettighederne. Abortaktivister bliver i dag sagsøgt af deres regering, og borgere får fængselsstraf for at hjælpe kvinder med abort.

Den negative udvikling begyndte i 2020, hvor den polske forfatningsdomstol erklærede, at den allerede stramme polske abortlovgivning, som hidtil havde tilladt aborter ved misdannelser hos et foster, var i strid med den polske grundlov. Udkastet til den nye og markant strammere lov var blevet udformet og leveret til den polske regering, penneført af samme polske konservative tænketank, som i dag repræsenterer fostrets rettigheder ved de retssager, der omhandler abort. Tilbagerulningen betyder, at knap 98 procent af alle de aborter, som blev foretaget i 2019, i dag er ulovlige. Og mange polske læger nægter i dag at udføre abort på kvinder, hvis liv er i fare – også selv om det er lovligt – fordi det risikerer at sende dem i fængsel.

Højreorienterede, konservative bevægelser har siden 2020 ihærdigt forsøgt at indføre et fuldstændigt abortforbud i Polen, og i september 2021 blev det foreslået i parlamentet, at abort skal kategoriseres som en kriminel handling i straffeloven – helt specifikt som mord. Denne udvikling er et konkret angreb på kvinders rettigheder, og det er desværre ikke et isoleret tilfælde.

Et europæisk problem

Den krænkelse af basale menneskerettigheder, der foregår i Polen, rækker ud over landets grænser, for eksempel til Ungarn, hvor kvinder, på trods af adgang til lovlig abort til og med uge 12, nu også tvinges til at lytte til et fosters hjertelyd, inden de får lov til at gennemføre den abort, de har ret til. Ligestilling og seksuelle, reproduktive rettigheder går heldigvis stadig fremad i nogle europæiske lande, men ikke i alle. Nogle steder går det desværre markant tilbage. Og det kan vi som borgere i EU ikke acceptere.

Det er en helt central del af EU's eksistensberettigelse, at unionen kæmper for og forsvarer europæernes menneskerettigheder. I artikel to i traktaten om Den Europæiske Union slås det fast, at unionen bygger på »respekt for den menneskelige værdighed, frihed, demokrati, ligestilling, retsstaten og respekt for menneskerettighederne, herunder rettigheder for personer, der tilhører mindretal«.

Det er derfor i den grad på tide, at EU anerkender anti-gender-bevægelsen som et fælles europæisk problem og tager truslen alvorligt, inden den nedbryder flere basale rettigheder.

Økonomiske sanktioner

For det første er der brug for at kalde bevægelsen ud for det, den er: En bevægelse for reaktionære rettighedskrænkere. I alt for mange år har europæiske meningsdannere, rettighedsaktivister og beslutningstagere arbejdet efter en kill them with silence-strategi, altså at jo mindre opmærksomhed, man gav bevægelsen, jo mindre indflydelse ville den få.

Udviklingen i Polen – men også i USA – er et tydeligt bevis på, at den strategi ikke fungerer. Begge steder har anti-gender-aktører haft frit rum til at arbejde bag de

politiske linjer, under radaren, mens vi har forholdt os passivt og ikke for alvor udfordret dem for ikke at give modstanderen opmærksomhed, men det er slut nu.

For det andet er der brug for, at EU-embedsværket, parlamentarikere og civilsamfundsaktører bliver klædt på til at kunne genkende anti-gender-strategier og -taktikker. EU-embedsværket og -parlamentarikerne kæmper en daglig kamp mod antirettighedsbevægelsen, men står ofte ret alene og mangler konkrete værktøjer til at skubbe tilbage. Der er brug for erfaringsudveksling, fælles koordination og strategiudvikling, så vi står lige så samlet, koordineret og informeret som de kræfter, der søger at tilbagerulle rettigheder.

Vi kommer heller ikke uden om at diskutere, om EU i endnu højere grad kan anvende økonomiske sanktioner over for medlemslande, der ikke gør nok for at beskytte rettighederne. Det skal naturligvis ikke være første skridt, men kan måske blive sidste udvej, hvis rettighederne – og dermed de værdier, EU er bygget på – fortsat nægtes.

Vi tror på, at kun et stærkt fælles europæisk samarbejde og en fælles insisteren på rettighedernes betydning kan sikre både mindretals og kvinders rettigheder i medlemslandene. Menneskerettigheder er en kernesten for det europæiske fællesskab.

Derfor skal EU kalde til kamp mod anti-gender-bevægelsen.

Majbrit Berlau er generalsekretær i Sex & Samfund, og Jens-Kristian Lütken er landsformand i Europabevægelsen